

др Рајка Бошковић

ЛИКОВНА КУЛТУРА

ЗА 2. РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Уредник
Стефан Пауновић

Одговорни уредник
Слободанка Ружичић

Директор и главни уредник
Драгољуб Којчић

За издавача
Драгољуб Којчић

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.016:73/76(075.2)

БОШКОВИЋ, Рајка, 1966-

Ликовна култура : за 2. разред основне школе / Рајка Бошковић. - 1. изд. - Београд : Завод за уџбенике, 2019 (Београд : Службени гласник). - 55 стр. : илустр. ; 29 см

Тираж 2.000.

ISBN 978-86-17-20168-3

COBISS.SR-ID 277634060

ISBN 978-86-17-20168-3

© ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ, Београд, 2019.

© АРХИКЊИГА, Стара Пазова, 2021.

Министар просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије решењем број 650-02-00159/2019-07 од 21. 5. 2019. године одобрио је овај уџбеник за издавање и употребу у другом разреду основне школе.

Поштовани ђаци,

Ликовна култура има свој ликовни језик, као што и књижевност и музика имају свој језик, то јест средства којима се изражавају. Књижевност се изражава речима, музика нотама, а ликовна уметност сликама.

Књижевност се чита, музика слуша, уметност гледа. Зато треба да научимо да уочавамо слике и облике у природи око нас, али и да научимо да гледамо уметничка дела. То ће нам помоћи да се и сами упустимо у свет уметности, а такође и да се ликовно изразимо.

Овај уџбеник је осмишљен са намером да вам буде подстицај за гледање и уочавање разноврсности облика и слика, пре свега, у природи, јер је природа одувек била велико надахнуће за уметничко изражавање. Али истовремено, циљ је да постепеним упознавањем ликовног језика добијете основ за разумевање ликовне културе, а самим тим и за слободно ликовно изражавање.

На крају, уџбеник је осмишљен са жељом да буде поуздан сапутник на путу кроз облике, боје и простор у природи, свакодневном окружењу, и у уметности.

Аутор

Први део

ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ

ПРОСТОР ОКО НАС

Обликовање простора собе и учионице

Простори у којима људи живе, уче, раде и разоноде се обликују се према својој намени.

Све што се налази у одређеном простору – чини амбијент тог простора.

Амбијент је простор у коме се живи или ради.

Простор собе

Дечија соба

Полица за књиге, столица

РАЗМИСЛИ...

Обрати пажњу на организацију простора у свом дому. Пажљиво разгледај и размисли који је амбијент, по твом мишљењу, најбољи. Потруди се да уочиш зашто. Размисли шта утиче на то да један амбијент буде пријатан. Да ли на то утиче количина светlosti? Какве су боје заступљене у пријатном амбијенту? Да ли има довољно простора између предмета у том амбијенту?

Сваки простор обликује се тако да пре свега одговара својој намени. Такође је важно и да простор буде лепо осмишљен и да је боравак у њему пријатан.

Учионица
некада

Простор
учионице

ВЕЖБЕ

1. Нацртај своју собу из снове у којој ћеш се осећати угодно.
2. Разгледај своју собу и смисли како да с неколико детаља боравак у њој учиниш пријатнијим. Размисли које боје ће допринети бољем расположењу. Насликај своју собу с тим новим предметима које си осмислио/ла.

Музејски простор

Музеји су установе у којима се прикупљају, чувају, проучавају и излажу вредни предмети и уметничка дела.

Музеји имају посебне изложбене просторе у којима се праве изложбе музејских предмета.

Осим што се одржавају изложбе, у музејима се организују и различити образовни програми, предавања, радионице, и слично.

Музејски предмети који нису изложени чувају се у посебним просторијама.

Музеј савремене уметности

Музеј примењене уметности

РАЗМИСЛИ...

Шта све човек може да види и доживи у музеју? Размисли зашто је битно да постоје музеји. Шта би се десило да музеји не постоје? Да ли би људи знали какве су културне драгоцености постојале пре њих? Да ли бисмо могли да сачувамо вредна дела људских руку када музеји не би постојали?

Поставка изложбе „Освежавање меморије”, Музеј примењене уметности, Београд

ВЕЖБЕ

1. Прикупи различите кутије и од њих направи један део насеља у ком постоји и музеј. Када зграде направиш и обојиш, залепи их на дебљи картон водећи рачуна да их распоредиш.

Сценски простор – Маске, костими

Сценски простор је место на ком се изводи позоришна представа.

Сцена или позорница може да буде на отвореном или у затвореном простору. На сцени се користе костими, маске и разни реквизити посебно прављени за сваку позоришну представу.

Човек који прави костиме и маске за сцену зове се **костимограф**.

Уређење простора сцене назива се **сценографија**.

Позориште постоји још од давних времена. Прве сцене биле су од дрвених дасака и налазиле су се на отвореном простору. Реч сцена потиче из грчког језика и значи дрвена скела, позорница.

Затворена сцена – Позориште

Отворена сцена –
позориште у
Епидаврусу

РАЗМИСЛИ...

Које су добре и лоше стране како отворене, тако и затворене позоришне сцене? Некада су, у старој Грчкој, позоришне сцене биле прављене на обронку у природи. Гледалиште је седело на клупама на падини брда, а сцена је била на дну, и иза ње се пружао широк поглед. Тако је сама природа употребљавала сценографију позоришне представе. Дуго су сцене или позорнице биле у затвореном простору. Током 20. века поново су почеле да се изводе представе на отвореном простору.

Афричка маска

Јапанска маска

Позоришна представа на отвореној сцени

Позоришна представа на затвореној сцени

ВЕЖБЕ

1. Поделите се у три групе. Свака група нека одабере или смисли једну причу за позоришну представу с најмање десет ликова. Сваки члан групе нека одабере по један лик и наслика његов костим.
2. На целом листу из блока нацртај маску и обој је.
3. Од картонских кутија (разних слаткиша) направи сцену. Обој је и украси.

ЛИКОВНЕ ИГРЕ

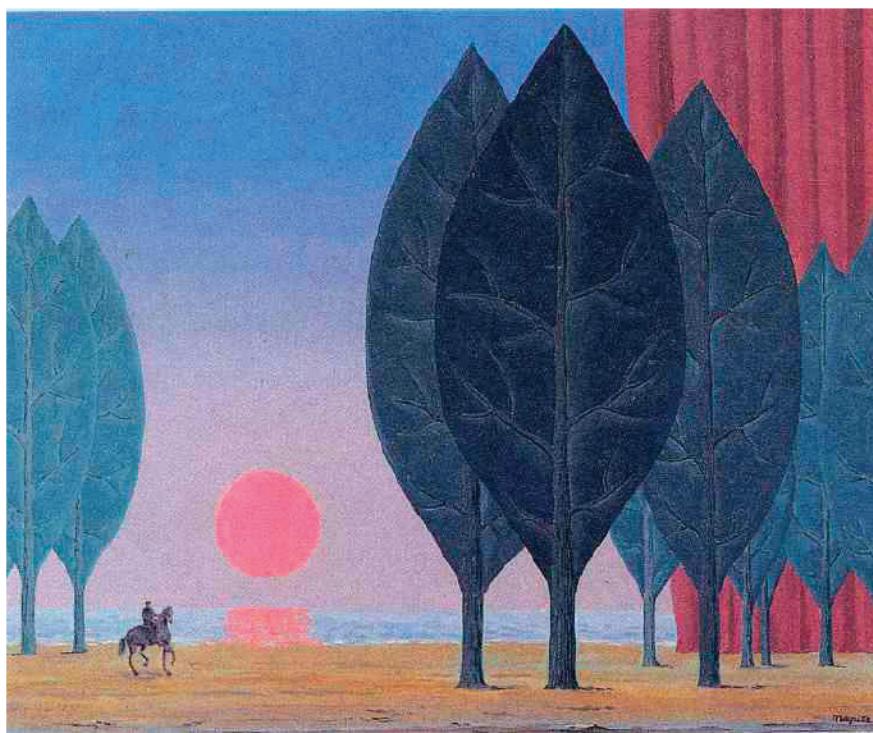
Замишљања и машта

Стварност и машта имају подједнако значајну улогу као подстицаји за стварање уметничких дела.

Машта омогућава да човек замишља и комбинује различите просторе, облике и догађаје.

Савремени уметници надахнуће за необичне и нестварне призоре налазе и у нашем свакодневном окружењу. И поред могућности које пружају рачунари, машта је незаменљива као подстицај за уметничко стварање.

Машта такође може да буде подстицај за проналажење неких решења у свакодневном животу и неочекиваним ситуацијама.

Рене Магрит

РАЗМИСЛИ...

Да ли је машта потребна човеку? Да ли је маштање увек добро или некад није добро? Када маштање није пожељно?

Паул Кле

Иван Табаковић

Ђорђо де Кирико

Хуан Миро

ВЕЖБЕ

1. Користећи старе часописе и новине направи биће из маште. Када завршиш рад, размисли и сmisли име које му одговара.

НАУЧИЛИ СМО ДА...

Простори у којима људи бораве обликују се,
пре свега, према њиховој намени,
али је такође важно и да буду пријатни.

Музејски простор служи за
прикупљање, чување, проучавање и излагање
вредних предмета и уметничких дела.

Сценски простор или позорница је место на коме се
изводе позоришне представе.

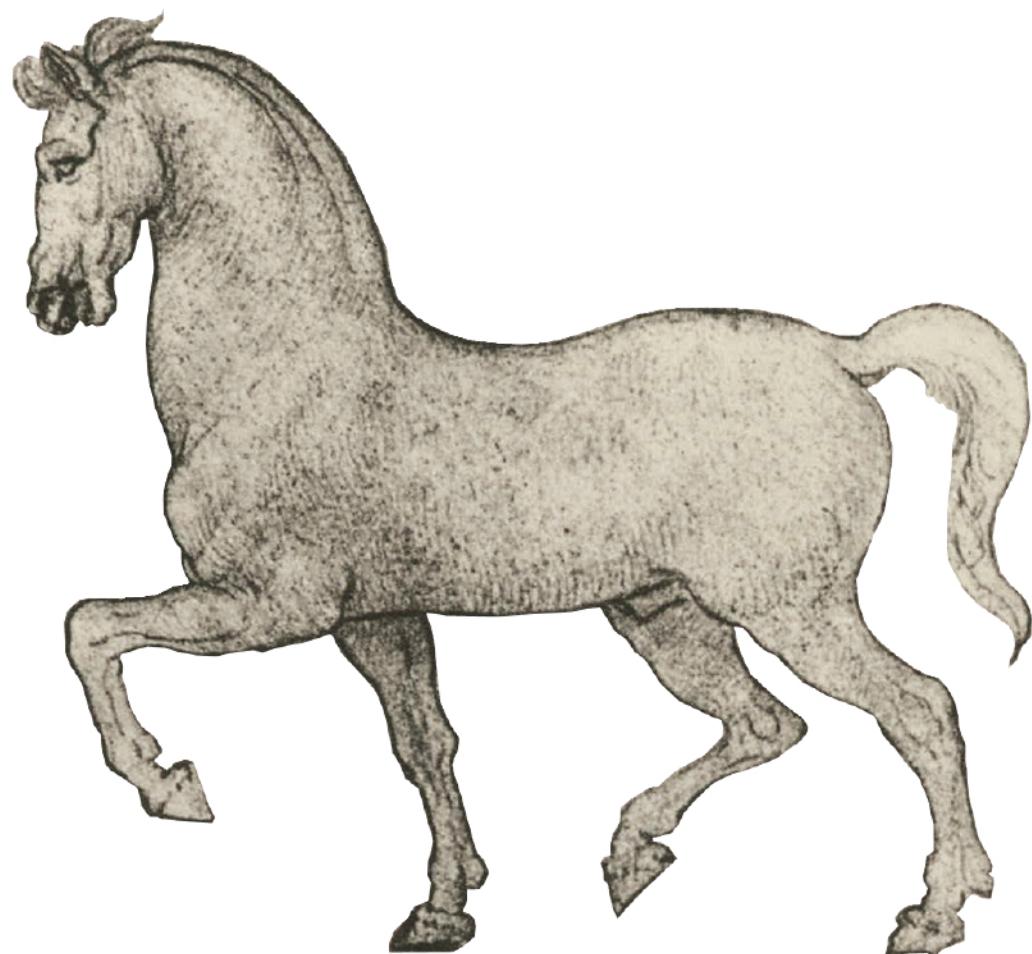

Стварност и машта имају подједнако значајну улогу
као подстицаји за уметничка дела.

Машта омогућава да човек замишља и комбинује
различите просторе, облике и догађаје.

Други део

ОБЛИК И ОБЛИКОВАЊЕ

ОБЛИЦИ И СВЕТЛОСТ

Светлост као услов за опажање облика

Светлост је услов за опажање простора и облика у њему.

Постоје природни и вештачки извори светлости. Природни извори светлости налазе се у природи као већ затечени, а вештачке изворе светлости прави сам човек.

Природни извори светлости су Сунце, Месец, звезде и муња.

Вештачки извори светлости су светлост ватре и електрично светло.

Сунце, Месец, звезде и муње у природи.

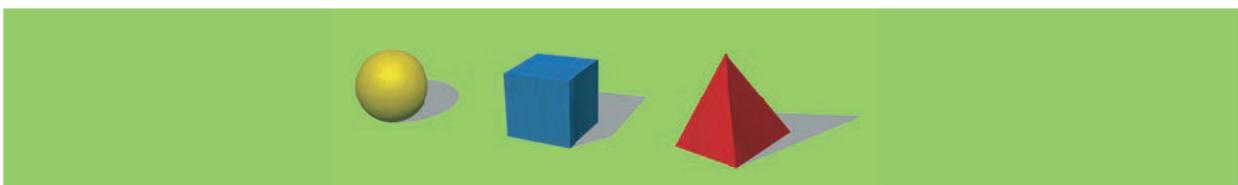
Сунце, Месец, звезде и муње у уметности.

РАЗМИСЛИ...

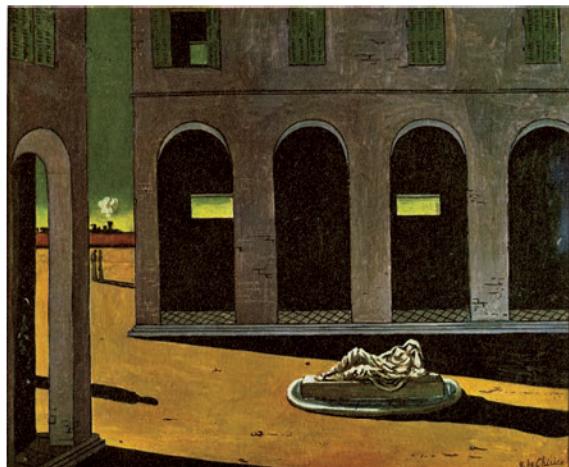
Да ли лице твог најбољег друга или другарице видиш исто када је осветљено јачом или слабијом светлошћу? Обрати пажњу шта се истиче на лицу када се гледа по сунчаном дану, а како када се гледа под светлошћу благе светлости лампе?

Осветљен облик има своју сенку.

Сенка се прави са супротне стране у односу на извор светлости.

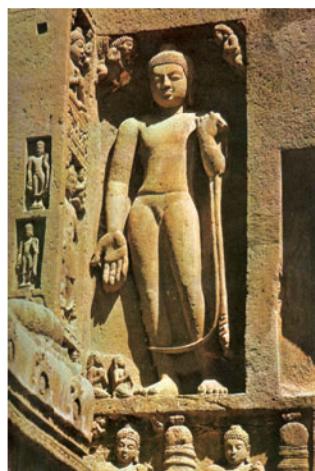
Љуба Ивановић, цртеж

Ђорђо де Кирико, слика

Архитектура

Индијска скулптура

ВЕЖБЕ

1. Обрати пажњу на то каква је сенка неког дрвета по сунчаном дану у твојој улици или испред твоје школе. Каква је сенка рано ујутру, каква у подне, а каква после подне? Одабери једно доба дана и насликај то дрво и његову сенку.

Визуелне одлике природних и вештачких облика

Човек препознаје облике на основу њихових посебних особина по којима се разликују од других. И природни и вештачки облици могу се разликовати по боји, величини, материјалу, и по још много других одлика.

Природни облици су облици које затичемо већ створене у природи.

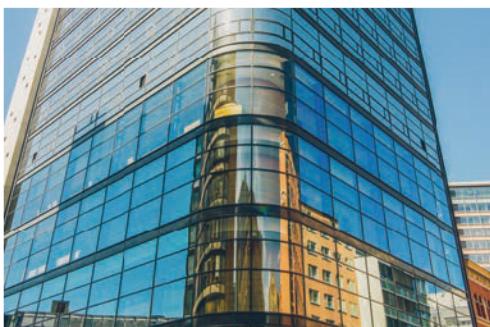

Природни облици

РАЗМИСЛИ...

На основу чега ми распознајемо облике око нас? Да ли су то карактеристичне одлике које их издавају од других? Да ли на основу одређеног детаља можемо препознати неки облик? Одабери једану биљку и размисли по чему се она разликује од других? На основу ког детаља се она може најбоље препознати?

Вештачки облици су облици које је створио човек.

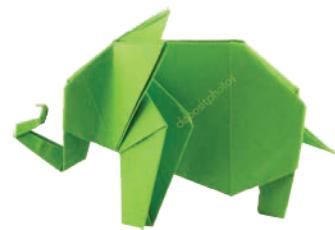

Вештачки облици

ВЕЖБЕ

1. Од листа папира направи неку животињу из стварности или из маште, а по узору на оригами, што је вештина савијања геометријски исеченог папира у неки облик.
2. Одабери један предмет да га насликаш. Потруди се да га прикажеш са оне стране с које га је најтеже препознати. На крају часа направите квиз. Свако нека изађе пред таблу и покаже свој рад, а други нека погађају о ком предмету је реч.

Дизајн предмета за свакодневну употребу

Дизајн је нацрт за израду неког употребног предмета. На основу тог нацрта се онда производи тај предмет. То могу да буду разни предмети који се свакодневно употребљавају – од прибора за јело, посуђа, одеће и обуће до намештаја и разних предмета за уређење куће.

У дизајнирању, то јест прављењу нацрта за неки употребни предмет важно је пре свега да одговара својој намени, али такође и да буде лепо обликован.

Реч дизајн потиче из енглеског језика и значи нацрт.

Прибор за јело

Посуде

Столица

РАЗМИСЛИ...

Зашто су се на селу у ранијим временима правиле столице с три ноге? За градски простор уобичајено је да се столице дизајнирају и праве тако да имају четири ногара. Да ли су на неравном сеоском терену стабилније столице с три или четири ноге?

Ђачке торбе

ВЕЖБЕ

1. Осмисли и направи три слицице за три различита наставна предмета водећи рачуна да и твоји другари могу да препознају за који наставни предмет је која слицица. Размисли шта је то типично за наставни предмет на основу чега би се лако могло препознати за који је намењена која слицица.
2. Нека сваки ученик дизајнира траку од папира за обележавање страница за књигу за свој омиљени предмет. На крају часа направите изложбу свих радова, а онда покушајте да препознate која трака је за који предмет.

СУПРОТНОСТ ОБЛИКА

Обојено и безбојно

Захваљујући супротностима облика, разликујемо једне облике од других. Супротност обојеном је безбојно; тамном – светло; једноставном – сложено; удубљеном – испупчено; даљем – ближе.

Супротност обојеном је безбојно. Већина облика у природи и у нашем свакодневном окружењу је обојена, али има и таквих које ми видимо као безбојне.

Дуга

РАЗМИСЛИ...

Шта је у природи још безбојно? Да ли вода има боју? Да ли ваздух има боју? Када вода и ваздух имају боју? Непрегледна дубина воде (море) или ваздуха (небо) дају утисак да су плаве боје.

Лед

Камен

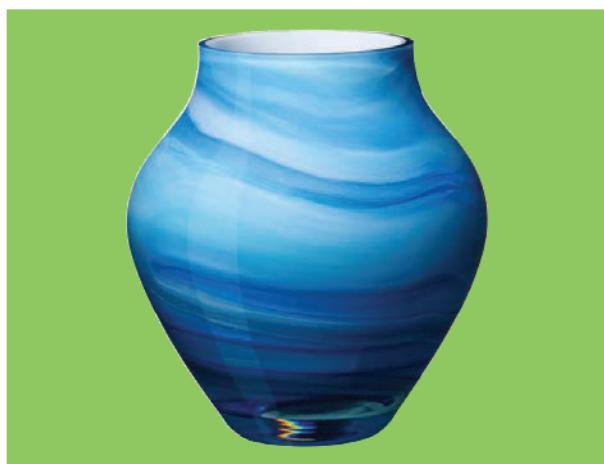
Кристал – безбојни

Кристал – обојени

Ваза – безбојна

Ваза – обојена

ВЕЖБЕ

1. Насликај воденим бојама клизалиште с неколико клизача. Размисли којом бојом ћеш обояти лед.
2. Направи експеримент. Мешај по две боје. Уочи које боје се могу направити мешањем, а које не могу.

Боје облика

Облике око себе видимо у боји, али их увек видимо као светлије или као тамније.

Када одређеној боји додамо белу она постаје светлија, а када додамо црну постаје тамнија. Тако настају нијансе једне боје.

Између црне и беле боје постоји много нијанси сиве.

Ма Чи

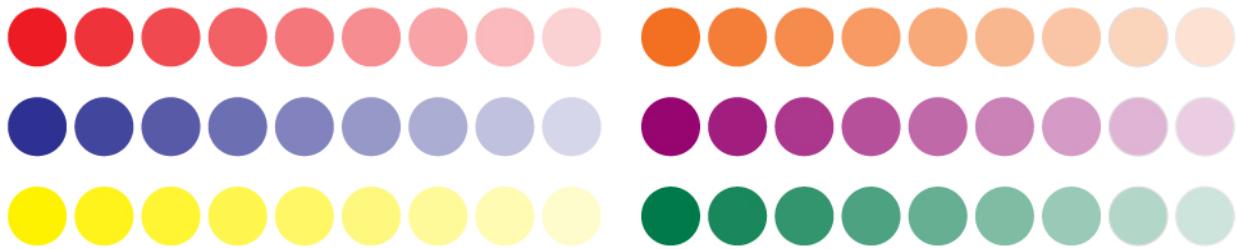
Василиј Кандински

РАЗМИСЛИ...

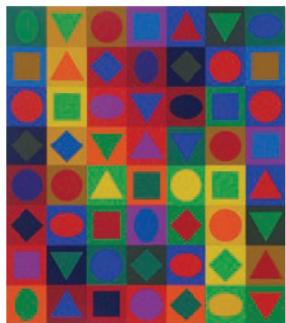
Које осећање у нама изазива слика Робера Делонеа? Да ли ова слика у нама подстиче осећања туге, безвољности и мирноће или осећања радости, полета и ведрине? Покушај да објасниш шта утиче на то.

Којим бојама би се могла изразити бука? Какав утисак у теби она изазива? Да ли том утиску више одговарају светле или тамне боје?

Свака боја може имати више светлих и тамних нијанси.

Јозеф Алберс

Виктор Вазарели

Робер Делоне

ВЕЖБЕ

1. Направите експеримент. Поделите се у две групе. Једна група (сви који седе десно у клупи) нека одабере једну боју и меша с белом, а друга с црном бојом. Потрудите се да направите што више нијанси једне боје. На крају часа упоредите радове и пронађите ко је направио највише нијанси једне боје.
2. Одабери једну композицију без текста. После пажљивог слушања потруди се да насликаш расположење које у теби изазива. Да ли она у теби подстиче радосно или тужно расположење? Насликај то своје расположење светлим или тамним бојама. За које расположење ћеш употребити тамну, а за које светлу боју? Објасни зашто.
3. Размисли какво расположење у теби изазива твоја омиљена песма. Покушај да направиш рад користећи боје које ће изразити твоје расположење. Рад изведи тачкањем бојом, користећи чеп од плуте.

Једноставно и сложено

У природи и у нашем свакодневном окружењу налазимо много примера једноставних и сложених облика.

То се најјасније запажа на примеру геометријских облика. Постоје основни који су и једноставни геометријски облици – круг, квадрат и троугао. Такође постоје и сложени геометријски облици. То су ромб, звезда, спирала, полукуруг, трапез, шестоугао, осмоугао и многи други.

Такође, и у природи и у уметности постоји много једноставних и сложених облика.

Полукруг

Звезда

Спирала

Једноставни облици

Сложени облици

РАЗМИСЛИ...

Да ли се сложени облици сastoјe од једноставних облика? Да ли може да се на неком од сложених облика укlopи више основних облика?

Паул Кле

Пабло Пикасо

ВЕЖБЕ

1. Користећи основне, то јест једноставне облике као што су круг, квадрат и троугао покушај да направиш неки сложени облик.
2. Исецкај неколико кругова, квадрата и троуглова од папира различитих боја. Затим користећи те облике направи неки сложени облик. Пажљиво их залепи на подлогу од папира. На крају дај назив свом раду који ће да укаже на то шта си хтео/хтела да прикажеш.

Удубљено – испупчено

У природном окружењу видимо многе примере удубљења и испупчења који се смењују. Примери удубљења која налазимо у природи су котлине, а примери испупчења су планине.

Такође, у многим природним облицима налазимо удубљења и испупчења, као, на пример, на разним врстама плодова, као што су јабука, парадајз, бресква и други.

Јабука

Бресква

Парадајз

Планине

Котлина

РАЗМИСЛИ...

На којим још облицима у природи можемо уочити удубљења и испупчења? Да ли удубљења и испупчења можемо наћи на каменитом брду?

Скулптура из
Винче

Жан Арп

Египатски рељеф – удублјен

Асиријски рељеф – испушен

Антонио Гауди

ВЕЖБЕ

1. Од комада глинамола или глине обликуј животињу по свом избору. Потруди се да је обликујеш правећи удублјене и испупчене делове које ћеш повезати у јединствену целину.
2. Од глине или глинамола направи плочу величине 10 x 10 цм. Потом направи природни рељеф – планине и равнице, додајући узвишења и правећи удублјена од додатног глинамола. Размисли да ли желиш да планине буду високе или ниске.
3. Користећи глинамол направи неки облик из маште комбинујући испупчене и удублјене облике.

Ближе – даље

Облике око себе опажамо увек у простору. Облике који су нам ближе, видимо као веће, а што су удаљенији од нас, видимо их као све мање и мање. Најочигледнији пример тога у природи је дрворед, а у свакодневном окружењу то су уличне светиљке.

Сава Шумановић

РАЗМИСЛИ...

Да ли видимо облике јасно и када су близу и када су далеко од нас? Да ли даљина утиче на то да облике видимо мање јасно?

Такође, ближе облике видимо јасније, а даље облике видимо мање јасно. Најочигледнији пример тога у природи су брда у даљини, а у градском окружењу више људи у колони.

Пол Гоген

ВЕЖБЕ

1. Нацртај рад на тему логоровања у природи. Нацртај више шатора на једно пољани, водећи рачуна које ће већине бити они који су ближи, а које они које су даље.

ОБЛИК И ЦЕЛИНА

Истакнути део целине

Када гледамо призоре око нас, било у природи и свакодневном окружењу, често запазимо неки облик који се издваја. Он нам и највише привуче пажњу.

На уметничким делима такође често можемо уочити део који је истакнут у односу на оно што га окружује.

Део који је истакнут у односу на целину прво запажамо и највише скреће пажњу. Управо због тога, уметници у својим делима често одређени део издвоје величином, обликом или бојом.

Јустинијан с пратњом

Истакнути део на овој слици је цар Јустинијан. Иако је исте величине као и све друге фигуре, он је истакнут другачијом бојом.

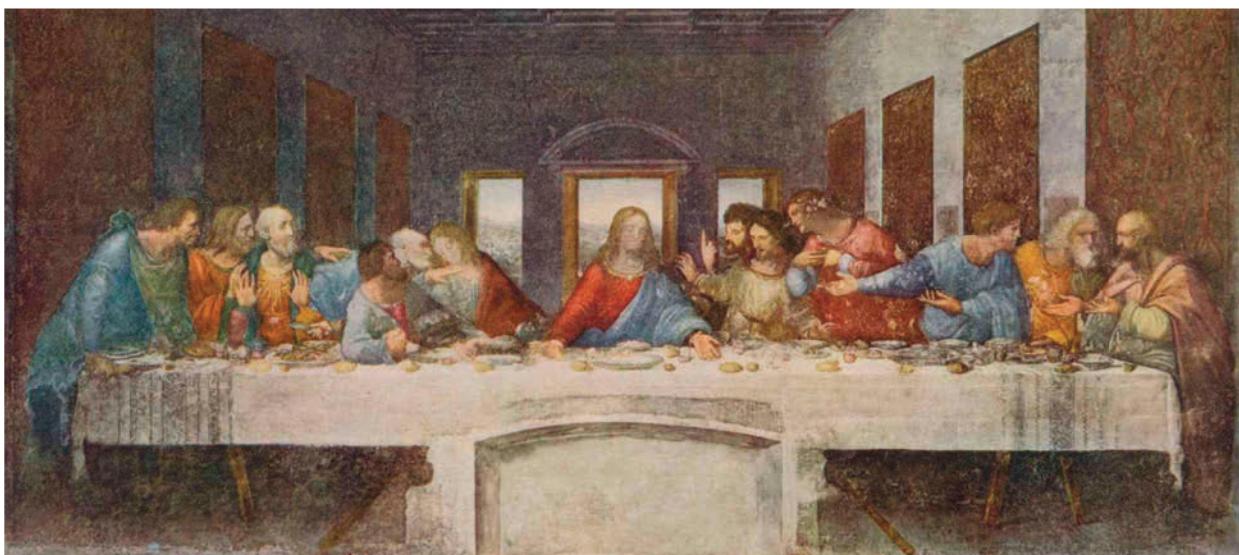
РАЗМИСЛИ...

Шта ти највише остаје у сећању када гледаш неки призор у природи или неку уметничку слику? Да ли је то облик или предмет који се издваја из целине или не?

Константин Бранкуши

На овој скулптури истакнути део целине је углачани лик уснуле девојке. Њено лице се глаткоћом издваја из масе неуглаченог камена.

Леонардо да Винчи

Истакнути део целине на овој слици је фигура Исуса Христа, зато што је у средини и издвојен од осталих.

ВЕЖБЕ

1. Нацртај ливаду пуну разноврсног цвећа. Потруди се да издвојиш један од свих других. Размисли и одлучи на који начин ћеш га издвојити, бојом, величином или на неки други начин.

Везивање и спајање облика

Нови облик може настати и спајањем или везивањем делова старијих предмета.

Облици се могу везивати и спајати у нове целине.

Начини везивања чвррова

Везивање две стене, Јапан

РАЗМИСЛИ...

Који делови неког предмета би могли да буду искоришћени за прављење фигуре човека? А који делови би били одговарајући за прављење неке животиње?

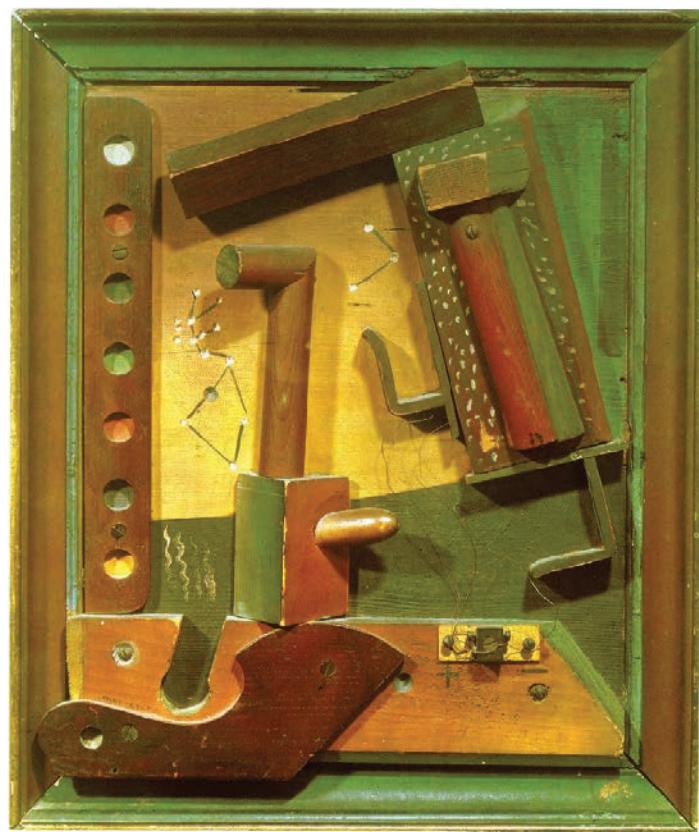
Начин спајања већ коришћених делова неког предмета у нову целину користили су уметници у 20. веку. Тај нови начин уметничког рада назван је **асамблаж**.

Александер
Калдер
(асамблаж)

Жан Тингели (асамблаж)

Макс Ернст (асамблаж)

ВЕЖБЕ

1. Направи рад по слободном избору користећи делове предмета као што су делови тканине, канапа, вунице, дугмића, папира из старијих часописа и новина и слично.
2. Направи лик из свог омиљеног цртаног филма користећи делове разних предмета. Води рачуна које ће боје преовладавати на раду, у зависности од тога да ли је твој лик весео и живахан или је можда тужан и забринут.

КРЕТАЊЕ ОБЛИКА

Кретање живих бића

У природи се дешавају разне врсте кретања које видимо свуда око нас. Сунце излази и залази, облаци плове, море таласа, реке теку, гране се њишу. Али кретање се дешава и на местима које не видимо, као што лава ври у утроби Земље, а реке понорнице пробијају пут кроз земљу. То су природне силе које су у кретању.

Жива бића се крећу сама помоћу својих удова.

РАЗМИСЛИ...

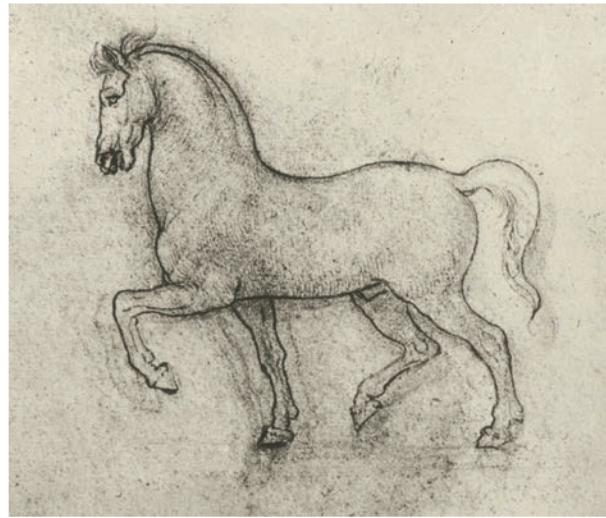
Како се крећу жива бића када су сама, а како када се крећу у групи? Када се нађеш у природи, ако имаш прилику, обрати пажњу на то како се крећу лабудови? Да ли уочаваш неки ред у њиховом кретању?

Птица - лети

Леопард - скаче

Коњ - галопира

Риба - плива

ВЕЖБЕ

1. Нацртај и обој неколико лабудова. Пре почетка рада размисли како се лабудови крећу по води? Да ли ми видимо њихово кретање или не? Објасни зашто.
2. Одабери једну животињу и прикажи је у покрету. Користећи разне делове предмета, исечке из старих новина и часописа, папире у боји и слично, направи рад.
3. Нацртај неколико различитих животиња по свом избору које се крећу по земљи, неколико птица или лептира које лете по небу и неколико лабудова или патака које плове по води. Упореди кретање лабуда са кретањем неке животиње која трчи по земљи.

Покретање неживих облика

Људи су направили различите машине које се крећу по земљи, по води и кроз воду, као и кроз ваздух. Пре тога, направили су кола која вуку коњи или санке које вуку пси, а након тога и бицикл. Током 20. века људи су изумели нове машине које се много брже крећу – аутомобил, воз, авион и ракету.

Зато је идеја брзине посебно интересовала уметнике током 20. века.

Авион

Ракета

Бицикл

Аутомобил

Воз

Брод

РАЗМИСЛИ...

Како ми видимо облике у покрету? Како видимо облике који се крећу великом брзином? Да ли јасније видимо облике који се крећу мањом или већом брзином?

Луији Русоло

Ђакомо Бала

Василиј Кандински

ВЕЖБЕ

1. Узми једну тамну и једну светлу дрвену бојицу. Прво нацртај планинску реку која брзо тече користећи обе руке. Затим доврши околни предео такође користећи истовремено обе руке за цртање.
2. Користећи обе руке нацртај воз који се креће. Труди се да истовремено црташ два вагона, као и све друге детаље.

Покретне скулптуре

Током 20. века уметници су се упустили у нове начине уметничког рада.

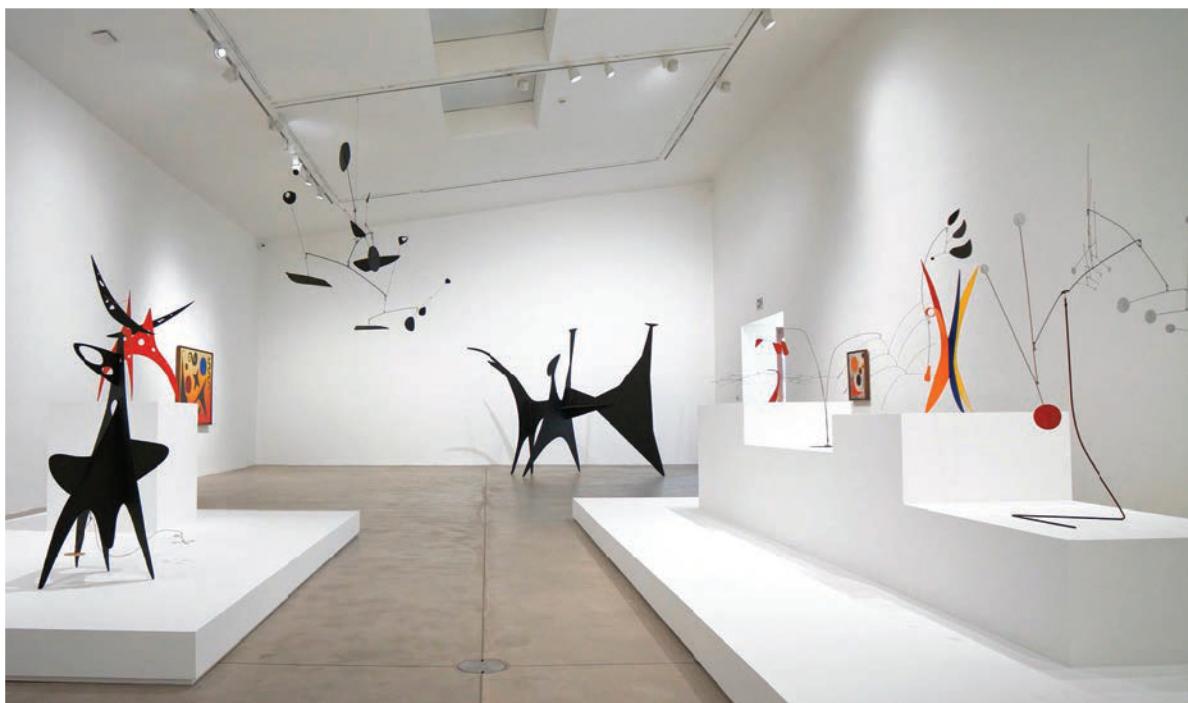
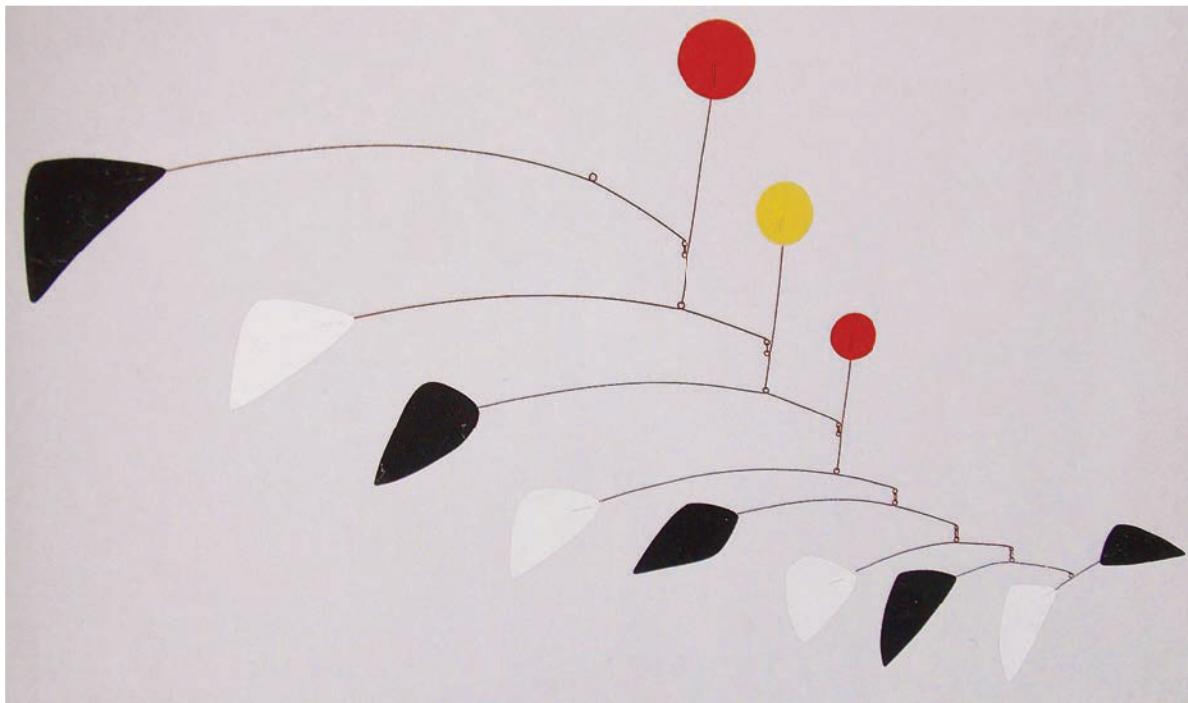
Једна од нових врста стварања уметничког дела јесу скулптуре различитих материјала, које се покрећу и на најмањи дашак ветра. Таква дела називају се покретне скулптуре. Назив је дат управо због могућности покретања делова тих скулптура.

Александар Калдер

РАЗМИСЛИ...

Какве материјале је потребно користити за прављење скулптуре да би се њени делови покретали само струјањем ваздуха?

Александар Калдер, детаљ поставке изложбе

ВЕЖБЕ

1. Користећи жицу, селотејп и делове колаж-папира у боји направи скулптуру животиње по свом избору, али такву да се њени делови могу лелујати при струјању ваздуха.

НАУЧИЛИ СМО ДА...

Светлост је услов за опажање простора и облика у њему.

Облик који је осветљен има своју сенку.

Облике разликујемо једне од других на основу њихових одлика. Супротне одлике облика су: обојено – безбојно; тамно – светло; једноставно – сложено; удуబљено – испупчено; даље – ближе, и многи други.

Основни геометријски облици су круг, квадрат и троугао. Сложени геометријски облици су ромб, звезда, спирала, полуокруг, трапез, шестоугао, осмоугао и други.

Прво се запажа и највише скреће пажњу део који је истакнут у односу на целину.

Истакнути део може бити издвојен величином, бојом, светлином, положајем.

Жива бића се крећу сама помоћу својих удова. Човек је направио и различите машине којим човек управља, а које се крећу по земљи, у води и у ваздуху – бицикл, кола, воз, брод, авион и ракету.

Трећи део

СПОРАЗУМЕВАЊЕ СЛИКОМ И РЕЧЈУ

ТУМАЧЕЊЕ

Споразумевање покретом

Осим речима, човек се споразумева и на различите друге начине.

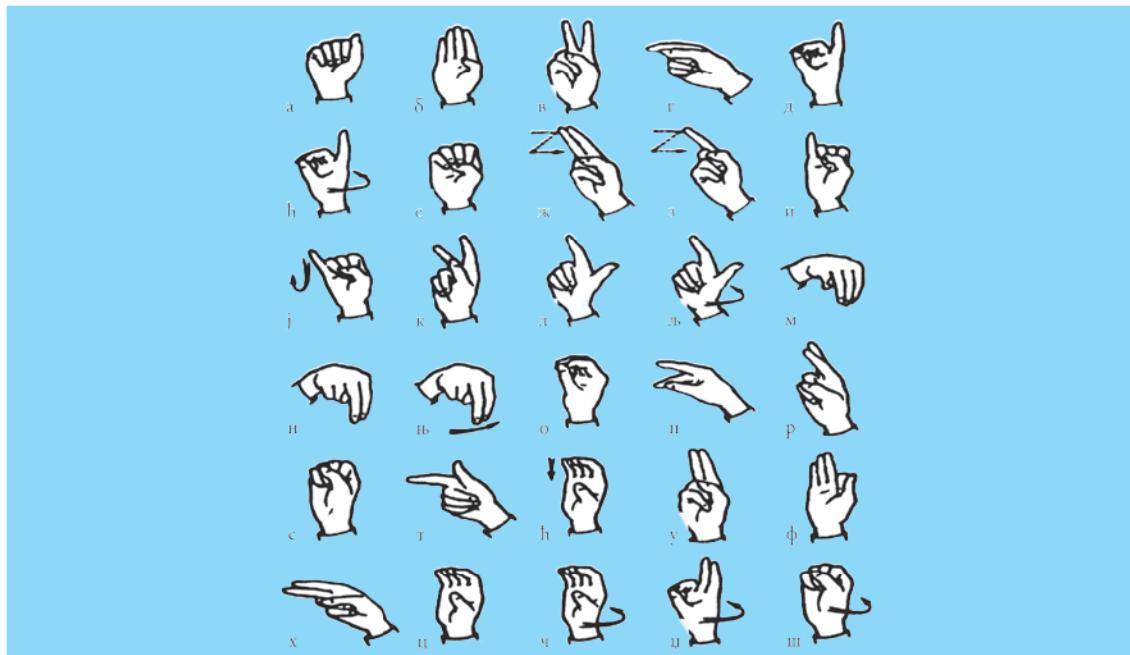
Један од начина споразумевања међу људима је и споразумевање покретима, али без речи. Тај начин споразумевања користи се у посебном виду уметничког изражавања у позоришту, а назива се **пантонима**. Пантонима је представа у којој се покретима тела и изразима лица преносе мисли и осећања.

Пантонима

РАЗМИСЛИ...

Колико наше гримасе на лицу откривају наше расположење? Али истовремено размисли колико наши покрети говоре о нашем карактеру?

Језик за глуве

А	В	С	Ћ	Ć	Д	Ђ
ĐŽ	Е	Ф	Г	Х	Л	Ј
К	Л	Љ	М	Н	Њ	О
Р	О	Р	С	Š	Т	У
В	З	Ž	W	Х	Y	

Језик за слепе

ВЕЖБЕ

1. Организујте се у три групе. Свака група нека одабере једну причу. Један ученик нека гласно прочита причу, а чланови групе треба да се потруде да покретима изразе оно што садржи прича, и то тако да и други ученици то разумеју.

Садржај сликовних порука

За међусобно споразумевање људи користе разне врсте знакова.

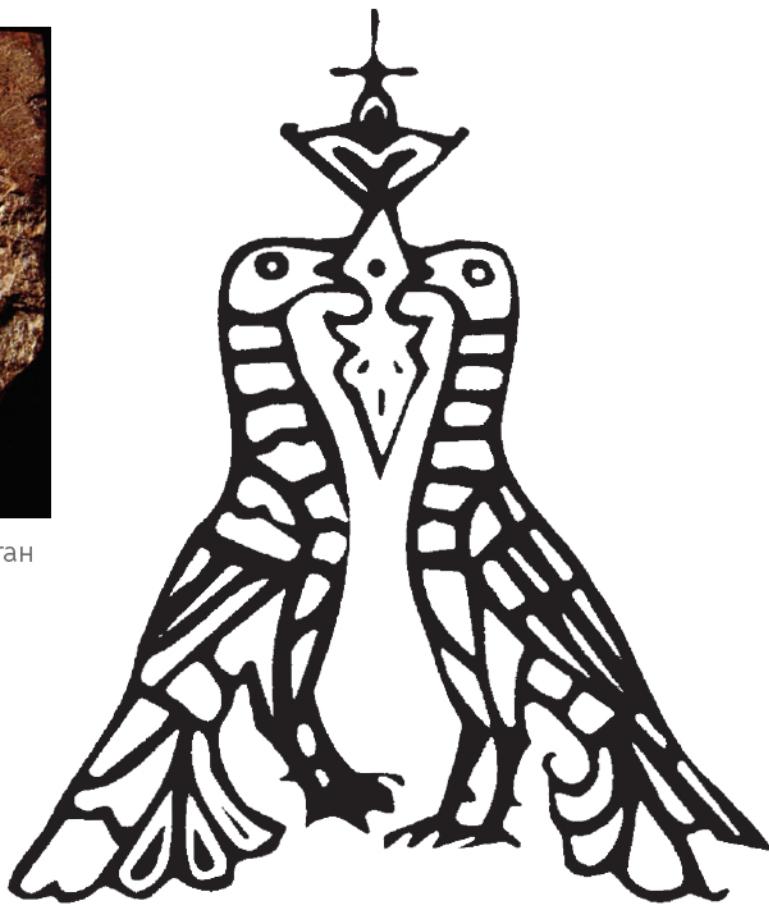
Знакови сликом преносе одређене поруке.

У саобраћају се користе саобраћајни знаци. Људи су одувек користили различите врсте знакова за међусобно споразумевање, и то почев од печата, грбова, застава, затим знакова за означавање разних установа – позоришта, музеја и слично.

Што је неки знак јасније осмишљен, он је разумљивији већем броју људи.

Печат из Мохенџо-дароа, Пакистан

Знак Народног музеја, Београд

РАЗМИСЛИ...

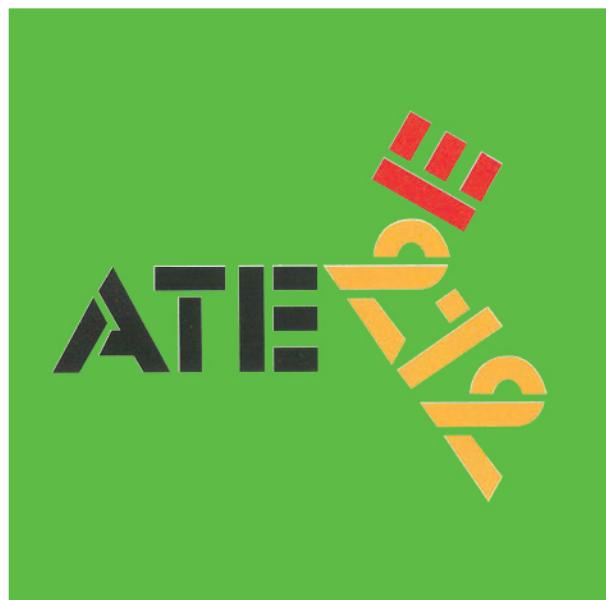
Посебна врста знака је еклибрис. **Еклибрис** је знак који служи да се на књизи означи ко је њен власник. Овај знак најчешће се ставља на унутрашњу страну корице. На еклибрису, уз знак – цртеж, стоји и име власника књиге. Размисли да ли у некој од књига приметио такав знак.

Екслибрис – Душан Павлић

Грб Београда

Знак позоришта Атеље 212

ВЕЖБЕ

1. Осмисли екслибрис, то јест знак којим можеш да означиш своје књиге. Потруди се да буде јасан и упечатљив.
2. Нацртај знак за хор.

СЛИКА И РЕЧ

Лепо писање

Лепо писање је посебан начин писања. На српском језику лепо писање се назива и **краснопис**. Лепо писање се такође назива **калиграфија**, што на грчком језику значи лепо писање. Зато се уметници који се баве лепим писањем називају **калиграфи**.

За лепо писање или краснопис користе се четкице, гушчија пера, челична пера, трска. Овакав прибор за писање омогућава да слова буду лепо написана, да не буду једнолична ни по боји, ни по изгледу линије.

Диск из Фестоса

Египатско писмо

Клинасто писмо

Дечанска хрисовуља (детаљ)

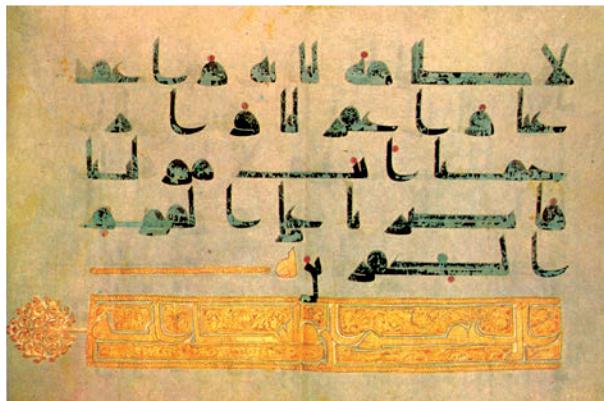
РАЗМИСЛИ...

Које од ова два слова лепше изгледа?
Пажљиво погледај оба слова, па уочи и наведи разлике.

A A

Људи су првобитно користили сликовно писмо за међусобно споразумевање. Кинези и Јапанци пишу с врха ка дну.

Арапским писмом се пише здесна на лево.

Арапско писмо

Кинеско писмо

Ауторско писмо, Радомир Стевић Рас

Лепо писање

ВЕЖБЕ

1. Одабери један стих са часова српског језика, и напиши га краснописом (калиграфски).

Иницијал

Иницијал је украсно почетно слово. Све до проналаска штампарије књиге су дуго исписиване ручно. Оне су биле украшаване. Посебно је украшавано прво слово поглавља, то јест иницијал.

Мирослављево јеванђеље

РАЗМИСЛИ...

Да ли украшено почетно слово у тексту доприноси доживљавању онога што читамо?

Савремени иницијал

ВЕЖБЕ

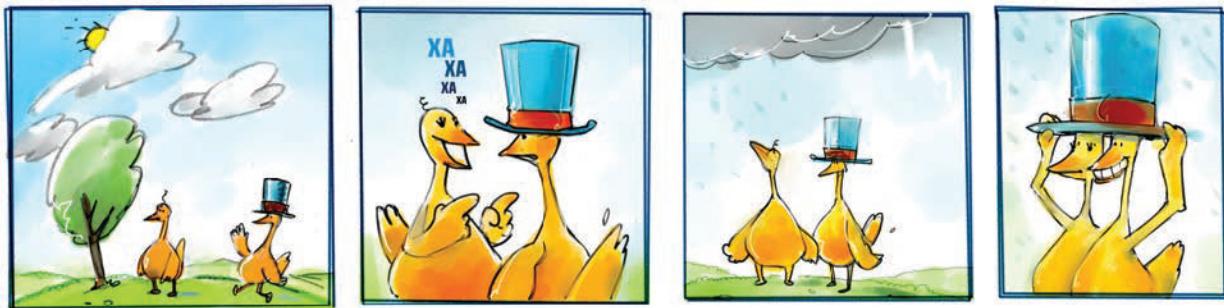
1. Одабери једно слово из Дечанске хрисовуље са стр. 48, нацртај га преко целе стране као иницијал и украси.
2. Размисли које слово азбуке изгледа као да је у покрету, а које делује као да мирно стоји. Одабери једно слово, обој га и украси тако да делује као да има неке од поменутих особина.
3. Сваки ученик нека одабере једно слово азбуке, наслика га и украси као иницијал, односно почетно велико слово.

Стрип и анимирани фильм

Стрип се прави од слика и речи којима се исприча одређена прича. Када се нацрта или наслика више слицица повезних у низ који чини целину, онда се стрип штампа.

Пример једне слицице из стрипа

Пример стрипа

РАЗМИСЛИ...

Која је тема твог омиљеног стрипа? Како је она приказана? Да ли прича „тече“ јасно? Зашто имаш такав утисак?

Цртани филм се прави од слици које се брзо смењују, тако да изгледа као да се нацртани јунаци крећу.

Цртани филм

Анимирани филм се прави од лутака које се покрећу. Данас се и анимирани и цртани филм праве на рачунару.

Анимирани филм

ВЕЖБЕ

1. Одабери једну причу и представи је стрипом, водећи рачуна да све буде прегледно и јасно.
2. Замисли два јунака за анимирани филм. Напиши кратку причу о њима. Након тога их нацртај, и на крају дај име свом филму.

НАУЧИЛИ СМО ДА...

Човек се, осим речима, споразумева
и на различите друге начине.

За међусобно споразумевање људи користе
разне врсте знакова – печате, грбове, заставе,
као и различите знакове за означавање
музеја, позоришта, библиотека и других установа.

Знак који је јасно осмишљен,
разумљивији је за већи број људи.

Лепо писање или краснопис је
посебан начин писања четкицом или пером,
који омогућавају да слова буду лепо написана.

Иницијал је почетно слово које је украшено.

Стрип се штампа на папиру,
а састоји се од низа слика и речи.

Анимирани филм се еmitује на екрану,
а састоји се од слика, речи и звука.

САДРЖАЈ

Први део ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ

ПРОСТОР ОКО НАС

Обликовање простора собе и учионице	6
Музејски простор	8
Сценски простор – маске, костими	10

ЛИКОВНЕ ИГРЕ

Замишљања и машта	12
Научили смо да...	14

Други део ОБЛИК И ОБЛИКОВАЊЕ

ОБЛИЦИ И СВЕТЛОСТ

Светлост као услов за опажање облика	16
Визуелне одлике природних и вештачких облика	18
Дизајн предмета за свакодневну употребу	20

СУПРОТНОСТ ОБЛИКА

Обојено и безбојно	22
Боје облика	24
Једноставно и сложено	26
Удубљено – испупчено	28
Ближе – даље	30

ОБЛИК И ЦЕЛИНА

Истакнути део целине	32
Везивање и спајање облика	34

КРЕТАЊЕ ОБЛИКА

Кретање живих бића	36
Покретање неживих облика	38
Покретне скулптуре	40

Научили смо да... 42

Трећи део СПОРАЗУМЕВАЊЕ СЛИКОМ И РЕЧЈУ

ТУМАЧЕЊЕ

Споразумевање покретом	44
Садржај сликовних порука	46

СЛИКА И РЕЧ

Лепо писање	48
Иницијал	50
Стрип и анимирани филм	52

Научили смо да... 54

Др Рајка Бошковић

ЛИКОВНА КУЛТУРА
за 2. разред основне школе

Прво издање, 2019. година

Издавач
ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ
Београд, Обилићев венац 5
www.zavod.co.rs

Ликовни уредник
мр Бранислав Николић

Дизајн
мр Бранислав Николић

Фотографије
Depositphotos и архива Завода за уџбенике

Лектор
Јелка Јовановић

Коректор
Ружица Јовановић

Графички уредник
Томислав Радовић

Обим: 7 штампарских табака
Формат: 20,5 x 28,5 cm
Тираж: 2000 примерака

Рукопис предат у штампу јула 2019. године.
Штампање завршено јула 2019. године.

Штампа: „Службени гласник”, Београд